Sosiaali- ja terveysministeriö

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain 22 §:n muuttamisesta (HE 171/2024 vp)

Hallituksen esityksen keskeiset ehdotukset

- Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa hyvinvointialueilla ei olisi velvollisuutta perusterveydenhuollossa järjestää ajokorttitarkastuksia tai antaa ajokorttilausuntoja.
- Jatkossa ajokorttilausunto olisi lähtökohtaisesti hankittava yksityiseltä palveluntuottajalta.
- Esitys ei koske erikoissairaanhoitoa.

Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle (PL 124 §) 1/2

- Lakisääteisen tehtävän poistamista hyvinvointialueiden velvollisuuksista on arvioitava perustuslain 124 §:n kannalta.
- Ajokorttilausunto sisältää lääketieteellisesti perustellun objektiivisen asiantuntija-arvion ajoterveysvaatimusten täyttymisestä.
- Lausunnon antava lääkäri ei päätä lausunnollaan ajo-oikeudesta, mutta lääkärinlausunto vaikuttaa ajo-oikeudesta päättävän viranomaisen harkintavaltaan ja ajo-oikeutta hakevan asemaan.
- Hallituksen esityksessä on arvioitu, että ajokorttilausunnon antamista ei lähtökohtaisesti ole katsottava julkisen vallan tai merkittävän julkisen vallan käytöksi. On kuitenkin arvioitu, että tällä hetkellä kyseessä on hyvinvointialueen julkinen hallintotehtävä.

Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle (PL 124 §) 2/2

- Voimassa olevassa lainsäädännössä ei edellytetä, että ajokorttilausunnon antaisi virkalääkäri.
- Liikenne- ja viestintävirasto Traficom hyväksyy jo tällä hetkellä yksityisten palveluntuottajien antamat ajokorttilausunnot. Jo tällä hetkellä yksityiset palveluntuottajat tekevät laajamittaisesti ajokorttitarkastuksia ja antavat ajokorttilausuntoja, noin puolet kaikista ajokorttilausunnoista.
- Yksityisiin terveyspalveluihin kohdistuu sekä ennakollinen että jälkikäteinen viranomaisvalvonta ja ammattihenkilövalvonta.
- Lisäksi toimintaan soveltuvat yleiset rikosoikeudelliset, vahingonkorvausoikeudelliset ja kuluttajansuojaoikeudelliset säännökset.
- Hyvinvointialueen tehtäviä koskevassa esityksessä ei ole katsottu välttämättömäksi säätää tehtävää yksityisen velvollisuudeksi.
- Esimerkiksi ajoneuvojen katsastustoimintaa hoitavat yksityiset tahot, mutta tehtävä ei ole yksityisen lakisääteinen velvollisuus.

Esityksen suhde perusoikeuksiin 1/2

- Esitys on merkityksellinen erityisesti perustuslain 6 ja 17 §:n, 9 §:n 1 momentin ja 19 §:n 3 momentin kannalta.
- Ajokorttia varten annettavalla lääkärinlausunnolla ei ole suoraa yhteyttä terveyden ylläpitoon, sairauksien hoitoon eikä kuntoutukseen.
- Lausunnon tarve on ennakoitavissa ajokortin voimassaolon perusteella, jolloin asiakkaalla on mahdollisuus varautua asiaan ja valita käyttämänsä palveluntuottaja.
- Yksityisten ajokorttilausuntojen saatavuus ja käyttö on erittäin laajamittaista, eikä ole perusteltua syytä arvioida, että esitetyn muutoksen johdosta yksityistä palvelutuotantoa ei olisi jatkossakin saatavilla. Voidaan arvioida, että lausuntoihin kohdistuvan kysynnän myötä niiden saatavuus voi laajentua.
- Lakiehdotukseen liittyy riski ajokorttilausuntojen hintatason noususta, mutta lakiehdotus voi myös lisätä hintakilpailua ajokorttilausuntojen tarjoamisessa, mikä voisi hyödyttää kuluttajia.

Esityksen suhde perusoikeuksiin 2/2

- Esityksellä pyritään osaltaan vastaamaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kuormittuneisuudesta ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöpulasta sekä heikentyneestä julkisesta taloudesta aiheutuneisiin haasteisiin.
- Esityksellä pyritään siten osaltaan turvaamaan perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitetut riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut jokaiselle.
- Esityksellä on katsottava olevan perustuslain kannalta hyväksyttävä peruste vahvistaa julkisten sosiaali- ja terveyspalveluiden toimintaedellytyksiä tilanteessa, jossa yksityisellä palvelutuotannolla kyetään riittävästi ja asianmukaisesti vastaamaan väestön tarpeisiin.
- On kuitenkin pidettävä asianmukaisena sitä, että muutoksen vaikutuksia seurataan tiiviisti osana ajo-oikeuksien myöntämisen menettelyä ja tarvittaessa arvioidaan lisäsääntelyn tarvetta.